

Hälsa- och tandhälsoundersökning i samband med att barn och unga placeras utanför det egna hemmet samt placerade barns hälsa under placeringstiden

Överenskommelse mellan Region Örebro
län och kommunerna
i Örebro län

Hälsa- och tandhälsoundersökning i samband med att barn och unga placeras utanför det egna hemmet samt placerade barns hälsa under placeringstiden

Överenskommelse mellan Region Örebro län och kommunerna i Örebro län

Författad av: Tarja Nordling, utvecklingsledare, Valfärd och folkhälsa

Beslutad av: Chefsgrupp för samverkan social välfärd samt vård och omsorg

Innehåll

1. Inledning	4
1.1 Undersökning av barn och ungas hälsa inför placering	4
1.2 Bakgrund	4
1.3 Mål	4
2. Socialtjänstens åtagande och ansvar i samband med hälsa- och tandhälsundersökning	5
2.1 Inför undersökning	5
2.2 Efter undersökning	5
3. Hälsa- och sjukvårdens och tandvårdens ansvar i samband med hälsa- och tandhälsundersökning	6
3.1 Inför undersökning	6
3.2 Efter undersökning	6
4. Förutsättningar för hälsundersökning och tandhälsundersökning	7
4.1 Förutsättningar för hälsundersökning	7
4.2 Förutsättningar för tandhälsundersökning	7
5. Samverkan under placeringstiden	8
5.1 Familjehemsplacerade barn	8
5.2 Barn och unga som placeras på HVB eller stödboende	8
6. Vård enligt LVU	9
6.1 Ansökan om vård enligt 2 och/eller 3 §§ LVU	9
6.2 Omedelbart omhändertagande enligt 6 § LVU	9
6.3 Bedömning av akuta skador	10
6.4 Barn som är utsatta för brott	10
7. Uppföljning	11

1. Inledning

Region Örebro Län och länets 12 kommuner har sedan 2014 en överenskommelse om läkarundersökningar i samband med placeringar. *Överenskommelse om läkarundersökningar av barn som placeras i familjehem eller på HVB (Hem för vård eller boende)* Med anledning av förändrad lagstiftning (2017:209) om hälsoundersökning av barn och unga som vårdas utanför det egna hemmet upphör tidigare överenskommelse att gälla, och ersätts av denna överenskommelse.

Överenskommelsen syftar till att tydliggöra respektive parts ansvarsområden i de fall barn och unga placeras utanför det egna hemmet, det vill säga i familjehem, HVB (hem för vård eller boende), stödboende eller på SiS institution (hem som tillhandahålls av statens institutionsstyrelse). Överenskommelsen omfattar barn och unga 0 år t.o.m. 20 år från placeringstillfället och under hela placeringstiden. För läkarundersökning i samband med ansökan vård enligt LVU, Lag (1990:52) med särskilda bestämmelser om vård av unga är lagstiftningen oförändrad.

1.1 Undersökning av barn och ungas hälsa inför placering

Överenskommelsen omfattar:

1. Hälsoundersökning enligt 11 kap. 3 a § socialtjänstlagen och 1 § Lag om hälsoundersökning av barn och unga som vårdas utanför det egna hemmet, inkl tandundersökning.
2. Samverkan runt placerade barn och ungas hälsa under placeringstiden.
3. Läkarundersökning enligt 32 § vid ansökan om vård enligt LVU.

1.2 Bakgrund

För att säkerställa att barn och unga som vårdas utanför det egna hemmet får samma goda förebyggande hälsovård och tandvård som andra barn, har nya bestämmelser införts i socialtjänstlagen och hälso- och sjukvårdslagen samt har Lag om hälsoundersökning av barn som placeras utanför det egna hemmet tillkommit. Skälet till skärpningen är att placerade barn och unga har sämre fysisk och psykisk hälsa och sämre tandhälsa än andra, och att brister i samverkan mellan socialtjänst och andra aktörer leder till att barn och unga i samhällsvård inte får nödvändiga eller samordnade insatser (Prop. 2016/17:59) Syftet med den nya lagstiftningen är att underlätta socialtjänstens utredning och planering av vården, samt öka tillgången till tidiga och samordnade insatser för barn och unga.

1.3 Mål

Målet med överenskommelsen är att hälsoproblem av psykisk och somatisk karaktär inklusive tandhälsa, hos barn och unga som placeras utanför det egna hemmet, ska identifieras och åtgärdas. Socialtjänstens, hälso- och sjukvårdens och tandvårdens insatser ska samordnas och vara av god kvalitet. Barnets/den unges behov av samverkan ska styra och ingen enskild ska hamna mellan huvudmännens olika ansvarsområden och därför bli utan den hjälp han eller hon behöver. Målet uppnås genom att respektive huvudmans uppdrag tydliggörs och att insatserna genomförs. Lokala rutiner för att kunna uppfyllamålen tas fram av respektive huvudman.

2. Socialtjänstens åtagande och ansvar i samband med hälso- och tandhälsoundersökning

(11 kap. 3a § SoL)

Socialnämnden ska, om det inte är obehövt, underrätta regionen om att ett barn eller en ung person i åldern 18-20 år, i anslutning till vård utanför det egna hemmet inleds, ska erbjudas en sådan hälsoundersökning som avses i lagen (2017:209) om hälsoundersökning av barn och unga som vårdas utanför det egna hemmet.

Undantag kan göras vid något av följande:

- Socialtjänsten i sin utredning konsulterat hälso- och sjukvården, BVC, elevhälsa, tandvården samt övriga vårdkontakter barnet eller den unge har, och dessa verksamheter har bedömt att det inte finns behov av hälsoundersökning.
- Barnet/den unge har genomgått en hälso- och tandhälsoundersökning det senaste året.
- Barnet/den unge har genomgått hälsoundersökningen som erbjuds asylsökande och denna motsvarar hälsoundersökning som generellt gäller för barn och unga som vårdas utanför det egna hemmet.

Socialtjänsten har ansvar för att barnet/den unge får det praktiska och ekonomiska stöd som behövs för att kunna komma till hälso-och tandhälsoundersökning.

2.1 Inför undersökning

Barnet/den unge ska informeras av sin socialsekreterare om hälso-och tandhälsoundersökning och varför den genomförs. Socialsekreteraren ska ta hänsyn till barnets/den unges åsikter om undersökningarna och bedöma dessa utifrån barnets ålder och mognad.

Socialtjänsten ska inhämta skriftligt samtycke till undersökning från vårdnadshavare/god man och den unge, om denne har fyllt 15 år, och överlämna detta till hälso-och sjukvården respektive tandvården senast fem arbetsdagar innan undersökningen, om inget annat bestämts i det enskilda fallet. (Se mall samtycke)

Samtycke inhämtas avseende hälsoundersökning av fysisk och psykisk hälsa samt undersökning av tandhälsan.

2.2 Efter undersökning

Om det vid undersökningstillfället inte är klart var barnet/den unge kommer att placeras och det finns behov av fortsatt vård eller kontroller ansvarar socialsekreterare för fortsatt bevakning och för att initiera till fortsatta kontroller eller vård inom hälso-och sjukvården och/eller tandvården.

Framkommer det i samband med hälsoundersökningen att barnet/ den unge har behov av kontakt med psykiatri för barn och unga vuxna, ska socialtjänsten vara behjälplig med att tala om vilken region barnet/den unge befinner sig i.

Vid insatser från både kommun och landsting ska en samordnad individuell plan (SIP) erbjudas. Om barnet/den unge och vårdnadshavare inte vill att SIP-möte ska äga rum, kan socialtjänstens genomförandeplan i stället reglera hur uppföljning ska ske. Samtycke till fortsatt samverkan och planering under placeringstiden mellan socialtjänst och landsting behöver i så fall inhämtas av socialtjänst från vårdnadshavare.

3. Hälso- och sjukvårdens och tandvårdens ansvar i samband med hälso- och tandhälsoundersökning

3.1 Inför undersökning

Den som genomför hälso- eller tandhälsoundersökningen ska informera barnet/den unge om undersökningen och varför den genomförs. Barnet/den unge ska ges möjlighet att ställa frågor om undersökningen och om eventuell fortsatt utredning och behandling.

Om barnet inte tidigare är hälsoundersökt eller genomgått tandundersökning ska hälso- och sjukvården respektive Folktandvården erbjuda detta.

3.2 Efter undersökning

Den som genomfört undersökningen ansvarar för att bedömning, planerade åtgärder och uppföljning överlämnas till socialtjänsten, och även till den vårdenhet/klinik som kan ge behövliga insatser och vid behov remittera till annan vårdgivare. Överföring till annan vårdgivare kräver den unges eller vårdnadshavares/god mans samtycke.

Utlåtandet enligt HSLF-FS 2019:19 § 9 respektive § 14 ska vara socialtjänsten tillhanda senast 10 dagar efter att undersökningen ägt rum, om inget annat överenskommit. Hälso- och sjukvården meddelar också den unge och vårdnadshavare/god man om resultaten av undersökningen.

Vid insatser från både kommun och regionen ska en samordnad individuell plan (SIP) erbjudas. Om barnet/den unge och vårdnadshavare inte vill att SIP-möte ska äga rum, kan socialtjänstens genomförandeplan i stället reglera hur uppföljning ska ske. Samtycke till fortsatt samverkan och planering under placeringstiden mellan socialtjänst och region behöver i så fall inhämtas från vårdnadshavare.

4. Förutsättningar för hälsundersökning och tandhälsundersökning

4.1 Förutsättningar för hälsundersökning

- Socialtjänsten initierar behov av hälsundersökning till hälso- och sjukvården via telefonsamtal, BVC för barn 0-5 år, utsedd barnmottagning för barn 6-17 år och vårdcentral för unga 18-20 år.
- Socialtjänsten skickar samtycket från vårdnadshavare/god man/den unge till den som ska utföra undersökningen, så snart som möjligt och senast fem dagar innan undersökningen.
- Socialtjänsten informerar vårdgivare om vem som följer med barnet till undersökningen, personens relation till barnet samt kontaktuppgifter till denne.
- Hälso- och sjukvården ska kunna erbjuda tid för hälsundersökning inom fyra veckor från det att socialtjänsten tagit kontakt, om inget annat överenskoms.
- Tid för undersökningen lämnas till socialsekreterare vid telefonsamtalet.
- Hälso- och sjukvården kallar barnet/den unge på sedvanligt vis.
- Hälso- och sjukvården skickar utlåtande till socialtjänsten senast 10 dagar efter undersökningen.
- Hälso- och sjukvården återkopplar till vårdnadshavare/god man och den unge.
- Hälso- och sjukvården återkopplar till den vårdenhet eller klinik som kan genomföra behövliga insatser, under förutsättning att placeringsort är känd för hälso- och sjukvården. I annat fall ansvarar socialtjänsten för fortsatt bevakning och för att initiera till fortsatta kontroller och vård inom rätt region.

För barn och unga 0-20 år tas ingen avgift ut för hälsundersökningarna eller för utlåendet till socialtjänsten.

4.2 Förutsättningar för tandhälsundersökning

- Socialtjänsten initierar behov av tandhälsundersökning via telefonsamtal till Avdelningen för pedodonti eller till den tandvård där barnet/den unge uppges tillhöra.
- Socialtjänsten skickar samtycket från vårdnadshavare/god man/ den unge till den tandvårdsklinik som ska utföra undersökningen, så snart som möjligt och senast fem dagar innan undersökningen.
- Socialtjänsten informerar vårdgivare vem som följer med barnet till tandundersökningen, personens relation till barnet samt kontaktuppgifter till denne.
- Tandvården ska kunna erbjuda tid för tandhälsundersökning inom fyra veckor från det att socialtjänsten tagit kontakt, om inget annat överenskoms.
- Tid för undersökningen lämnas till socialsekreteraren vid telefonsamtalet.
- Tandvården kallar barnet/den unga på sedvanligt vis.
- Tandvården skickar utlåtande till socialtjänsten senast 10 dagar efter undersökningen ägt rum.
- Tandvården återkopplar till vårdnadshavare/god man och den unge.
- Tandvården återkopplar till den klinik som kan genomföra behövliga insatser, under förutsättning att placeringsort är känd för tandvården. I annat fall ansvarar socialtjänsten för fortsatt bevakning

och för att initiera till fortsatta kontroller och vård inom tandvårdsklinik på orten där barnet/den unge placeras.

För barn och unga 0-20 år tas ingen avgift ut för tandhälsoundersökningarna eller för utlåntagandet till socialtjänsten.

5. Samverkan under placeringstiden

5.1 Familjehemsplacerade barn

Socialtjänsten ansvarar för att ändra folkbokföring för de barn och unga som familjehemsplaceras. För barn till och med fem år leder ändrad folkbokföring till att avisering sker till barnhälsovården. De säkerställer att barnet får insatser enligt det nationella programmet för barnhälsovård. Vid behov av andra medicinska insatser remitteras barnet enligt gängse rutiner.

Den medicinska elevhälsan inom grundskolan får kännedom om ett nytt barn via rektor. Elevhälsan rekviderar journalen och säkerställer att barnet följer de hälsobesök som ingår. I förekommande fall görs insatser som inte tidigare gjorts.

För dem som går på gymnasiet gäller samma rutin som för de yngre skolbarnen. För de ungdomar 18-20 som inte går på gymnasiet kontaktar socialtjänsten, med samtycke, aktuell vårdcentral som säkerställer att den hälso- och sjukvård som inte gjorts av tidigare elevhälsa tillgodoses.

Barnmottagningarna i länet ansvarar för att säkerställa att det placerade barnet får hälso- och sjukvårdsinsatser utifrån barnets aktuella behov. Om barnet flyttat ut från länet remitteras barnet till aktuell vårdgivare, se under 4.1.

Om det vid hälsoundersökningen upptäcks behov av barnpsykiatrisk bedömning, kontaktar vårdgivaren som gjort hälsoundersökningen Barn- och ungdomspsykiatrin, via nyanmälningssgruppen. Om barnet redan har barnpsykiatriska insatser ansvarar Barn- och ungdomspsykiatrin för övertagande hos aktuell region.

Erforderliga insatser av tandvården lämnas av pedodontin, alternativt av tandvården i placeringslänet efter remiss från pedodontin, se under 4.2.

5.2 Barn och unga som placeras på HVB eller stödboende

För barn och unga som placeras på HVB eller stödboende ändras inte folkbokföringen utan barnet eller ungdomen är fortsatt skriven i sin hemkommun.

Den medicinska elevhälsan inom grundskolan får kännedom om ett nytt barn via rektor. Elevhälsan rekviderar journalen och säkerställer att barnet följer de hälsobesök som ingår. I förekommande fall görs insatser som inte tidigare gjorts.

Barnmottagningarna i länet ansvarar för att säkerställa att det placerade barnet får hälso- och sjukvårdsinsatser utifrån barnets aktuella behov. Om barnet flyttat ut från länet remitteras barnet till aktuell vårdgivare, se under 4.1. Riksavtal gäller.

Om det vid hälsoundersökningen upptäcks behov av barnpsykiatrisk bedömning, kontaktar vårdgivaren som gjort hälsoundersökningen Barn- och ungdomspsykiatrin, via nyanmälninggruppen. Om barnet redan har barnpsykiatriska insatser ansvarar Barn- och ungdomspsykiatrin för övertagande hos aktuell region. Riksavtal gäller.

6. Vård enligt LVU

6.1 Ansökan om vård enligt 2 och/eller 3 §§ LVU

I de fall socialnämnden beslutar att hos Förvaltningsrätten ansöka om vård enligt 2 och /eller 3 §§ LVU ska läkarintyg bifogas ansökan. Det är socialnämnden som enligt 32 § LVU beslutar om läkarundersökning samt utser läkare för detta. I regel inte namngiven läkare utan en klinik, dvs barn- och ungdomsmedicinska mottagningen i respektive länsdel, eller Barn- och ungdomspsykiatrin/Vuxenpsykiatrin om läkarintyget avser barnets eller den unges psykiska hälsa om barnet eller den unge har regelbunden kontakt med Barn- och ungdomspsykiatrin/Vuxenpsykiatrin eller nyligen har utretts där.

Syftet med läkarundersökningen är att ge ett underlag för att socialnämnden ska kunna bedöma behovet av vård och för att kunna erbjuda rätt vård, inte att bedöma barnets eller den unges behov av hälso- och sjukvård under placeringstiden. Samtycke krävs inte för läkarundersökning enligt 32 § LVU.

6.2 Omedelbart omhändertagande enligt 6 § LVU

Om socialnämnden beslutat om omedelbart omhändertagande enligt 6 § LVU, ska ansökan om vård enligt LVU vara Förvaltningsrätten tillhanda senast fyra veckor efter att beslutet om det omedelbara omhändertagandet har verkställts.

- Samma dag eller senast dagen efter det omedelbara omhändertagandet kontaktar socialsekreterare barn- och ungdomsmedicinska mottagningen i respektive länsdel för tidsbokning.
- Det skriftliga läkarintyget ska vara socialtjänsten tillhanda inom 21 dagar efter att socialtjänsten tagit kontakt med hälso-och sjukvården. Detta för att socialtjänsten måste kommunicera sin utredning inkl ansökan om vård med barnet och barnets föräldrar (eller ombud) en vecka innan den skickas till Förvaltningsrätten.
- Läkarundersökningen enligt 32 § LVU ska vara så omfattande som situationen i det enskilda ärendet kräver. I samband med placering görs också en hälsoundersökning enligt kapitel 3 i överenskommelsen.

- Även vid placering enligt LVU ska Hälso- och sjukvården och tandvården erbjuda barnet/den unge en undersökning av hälsan och tandhälsan.

Läkarundersökningarna enligt 32 § LVU debiteras enligt taxa med 470 kr per påbörjad kvart, inklusive moms (2020). Avgiften räknas upp enligt beslut i Regionfullmäktige. Medicinsk vårdadministratör tillser att debitering görs enligt Region Örebro läns anvisningar.

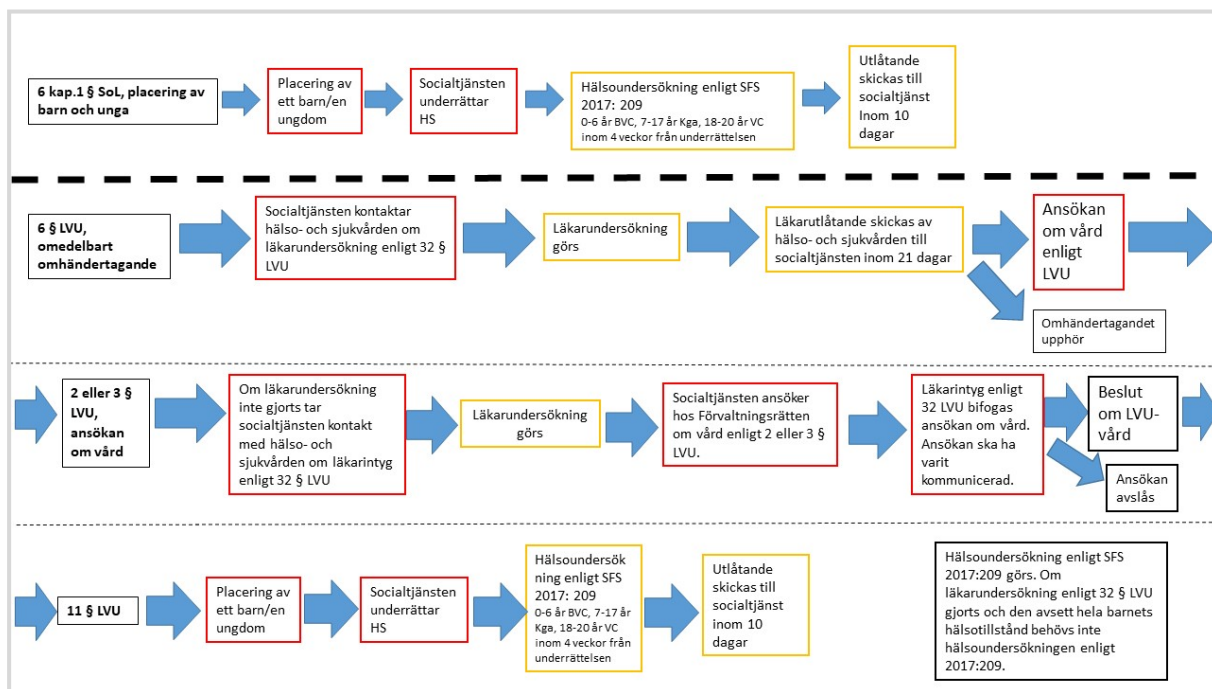
Vid placering på SiS-institution ansvarar SiS för den fortsatta hälso- och sjukvården och tandvården. Enligt socialtjänstförordningen ska de särskilda ungdomshemmen ha tillgång till läkare som bör ha specialistkompetens inom barn- och ungdomspsykiatri eller allmän psykiatri. Hälso- och sjukvården inom SiS lyder under hälso-och sjukvårdslagen och är frivillig.

6.3 Bedömning av akuta skador

Läkarundersökning av av skador kan behöva ske akut för att bedöma sjukvårdsbehov, oavsett om rättsintyg ska utfärdas eller inte.

6.4 Barn som är utsatta för brott

Denna överenskommelse handlar inte om barn som är utsatta för brott och där rättsläkarintyg ska skrivas. Rättsläkarintyg begärs av åklagare enligt särskild rutin.

7. Uppföljning

Uppföljning av överenskommelsen initieras av Valfärd och folkhälsa och redovisas till Chefsgruppen för social välfärd samt vård och omsorg, halvårsvis det första året sedan årsvis. Respektive aktör ansvarar för att lämna aktuella uppgifter till uppföljningen. Det som följs upp är:

- Antal barn som anmäls från respektive kommun för hälso- och tandhälsoundersökning enligt (2017:209).
- Antal hälsoundersökningar som utförs, 0-5 år, 6-17 år, 18-20 år. Samtliga enligt KVÅ-kod AV031
- Antal tandhälsoundersökningar som utförs
- Antal barnpsykiatriska bedömningar
- Antal läkarundersökningar som görs enligt 32 § LVU, KVÅ-kod AW999

Avvikelse avseende samverkan rapporteras oidentifierade till Valfärd och folkhälsa för vidare hantering i Chefsgruppen för social välfärd samt vård och omsorg, kvartalsvis första året, sedan årsvis. Chefsgruppen utser lämplig gruppering att fortlöpande följa det operativa arbetet.